

מסכת ביצה פרק ג

(כג,ב) משנה: אין צדין דגיס מן הביברים ביום טוב, ואין נותנין לפניהם מזונות. אבל צדין חיה ועוף מן הביברין, ונותנין לפניהם מזונות. **רבן שמעון בן גמליאל** אומר: לא כל הביברין שוין - זה הכלל: כל **(כד,א)** המחוסר צידה אסור, ושאינו מחוסר צידה מותר

גמרא: {ורמינהו: ביברין של חיה ושל עופות, אין צדין מהם ביום טוב, ואין נותנין לפניהם מזונות - קשיא חיה אחיה; קשיא עופות אעופות?! ~ בשלמא חיה אחיה לא קשיא - הא ר' יהודה, הא רבנן, דתנן: ר' יהודה אומר: הצד צפור למגדל וצבי לבית, חייב #לבית הוא דמחייב, אבל לביברין לא# **וחכמים** אומרים: צפור למגדל, וצבי לגנה ולחצר ולביברין - אלא עופות אעופות קשיא! ~ וכי תימא: הא נמי לא קשיא - הא בביבר מקורה, הא בביבר שאינו מקורה - והא בית, דכביבר מקורה דמי, ובין לרבי יהודה ובין לרבנן, צפור למגדל אין - לבית לא! אמר **רבה בר רב הונא:** הכא בצפור דרור עסקינן, שאינה מקבלת מרות. דתנא דבי ר' **ישמעאל:** למה נקרא שמה "צפור דרור"? שדרה בבית כבשדה! השתא דאתית להכי, חיה אחיה נמי לא קשיא - הא בביבר קטן, הא בביבר גדול!

היכי דמי ביבר קטן, היכי דמי ביבר גדול? אמר **רב אשי:** כל היכא דרהיט אבתרה ומטי לה בחד שחיא, ביבר קטן - ואידך, ביבר גדול! <אוי נמי: כל היכא דאיכא עוקצי עוקצי, ביבר גדול - ואידך, ביבר קטן. אי נמי: כל היכא דנפלי טולא דכתלי אהדדי, ביבר קטן; ואידך, ביבר גדול

רבן שמעון בן גמליאל אומר: לא כל הביברין שוין - זה הכלל: כל המחוסר צידה אסור, ושאינו מחוסר צידה מותר -- אמר **רב יוסף** אמר **רב יהודה** אמר **שמואל:** הלכה כרבי שמעון בן גמליאל. אמר ליה **אביי:** והלכה - מכלל דפליגי?! אמר ליה: וְוּמַאי נפקא לך מינה?! אמר ליה: גמרא גמור, זמורתא תהא!

זה הכלל: כל **(כד,א)** המחוסר צידה אסור, ושאינו מחוסר צידה מותר -- היכי דמי מחוסר צידה? אמר **רב יוסף** אמר **רב יהודה** אמר **שמואל:** כל שאומר "הבא מצודה ונצודנו!" {אמר ליה **אביי:** והא אווזין ותרנגולין, שאומרים "הבא מצודה ונצודנו!", ותניא: הצד אווזין ותרנגולין ויוני הרדיסאות, פטור?! אמר **רבה בר רב**

הונא אמר **שמואל**: הללו באין לכלובן לערב, והללו אין באין לכלובן לערב! {והרי יוני שובך ויוני עלייה, דבאין לכלובן לערב, ותניא: הצד יוני שובך ויוני עלייה, וצפרים שקננו בטפיחין בבירות חייב! | אלא אמר **רבה בר רב הונא** אמר **שמואל**: הללו באין לכלובן לערב ומזונותן עליך, והללו באין לכלובן לערב ואין מזונותן עליך! <<**רב מרי** אמר: הני עבידי לרבוויי, והני לא עבידי לרבוויי! {כולהו נמי עבידי לרבוויי! <<לכלובן קאמרינן, דעבידי לרבוויי

משנה: מצודות חיה ועוף ודגים שעשאן מערב יום טוב, לא יטול מהן ביום טוב, אלא אם כן יודע שנצודו מערב יום טוב. ומעשה בנכרי אחד שהביא דגים ל**רבן גמליאל**, ואמר: מותרין הן, אלא שאין רצוני לקבל הימנו

גמרא: {מעשה לסתור?! <חסורי מחסרא, והכי קתני: ספק מוכן, אסור. ו**רבן גמליאל** מתיר. ומעשה נמי בנכרי אחד שהביא דגים ל**רבן גמליאל**, ואמר: מותרין הן, אלא שאין רצוני לקבל הימנו

אמר **רב יהודה** אמר **שמואל**: אין הלכה כרבן גמליאל ואיכא דמתני לה אהא דתניא: ספק מוכן, **רבן גמליאל** מתיר ו**רבי יהושע** אוסר. אמר **רב יהודה** אמר **שמואל**: הלכה כר' יהושע

ואיכא דמתני לה אהא דתניא: (**כדב**) שוחטין מן הנגרין ביום טוב, אבל לא מן הרשתות ומן המכמורות. **רבי שמעון בן אלעזר** אומר: בא ומצאן מקולקלין מערב יום טוב, בידוע שמערב יום טוב נצודו, ומותרין. בא ומצאן מקולקלין ביום טוב, בידוע שביום טוב נצודו, ואסורין

{הא גופה קשיא! אמרת: בא ומצאן מקולקלין מערב יום טוב, בידוע שמערב יום טוב נצודו - טעמא דבא ומצאן מקולקלין - הא ספיקא, אסורין! - אימא סיפא: בא ומצאן מקולקלין ביום טוב, בידוע שביום טוב נצודו - טעמא דבא ומצאן מקולקלין - הא ספיקא, מערב יום טוב נצודו ומותרין!

<הכי קאמר: בא ומצאן מקולקלין מערב יום טוב, בידוע שמערב יום טוב נצודו ומותרין - הא ספיקא, נעשה כמי שנצודו ביום טוב, ואסורין

אמר **רב יהודה** אמר **שמואל**: הלכה כרבי שמעון בן אלעזר

מחברת ביצה - ג

ואמר: מותרין הן, אלא שאין רצוני לקבל הימנו -- מותרין למאי? **רב** אמר: מותרין לקבל! <אולי אמר: מותרין באכילה! אמר **רב**: לעולם אל ימנע אדם עצמו מבית המדרש אפילו שעה אחת. דאנא ולוי הוינן קמיה ד**רבי** כי אמרה להא שמעתא. באורתא אמר: "מותרין באכילה"; בצפרא אמר: "מותרין לקבל". אנא, דהואי בי מדרשא, הדרי בי; לוי, דלא הוה בי מדרשא, לא הדר ביה

{מיתיבי: נכרי שהביא דורון לישראל, אפילו דגים המפולמין ופירות בני יומן, מותרין ~ בשלמא למאן דאמר מותרין לקבל, שפיר - אלא למאן דאמר מותרין באכילה, פירות בני יומן, מי שרו באכילה?! אולטעמיד, פירות בני יומן, מי שרו בטלטול?! אלא בכורי דאדימי ופירי דכבישי בירקא עסקינן! ואמאי קרי להו "בני יומן"? שהן כעין בני יומן!

אמר **רב פפא**: הלכתא: נכרי שהביא דורון לישראל ביום טוב, אם יש מאותו המין במחובר, אסור. ולערב נמי, אסורין בכדי שיעשו. ואם אין מאותו המין במחובר, תוך התחום, מותר - (**כה, א**) חוץ לתחום, אסור. והבא בשביל ישראל זה, מותר לישראל אחר

אמר **רבה בר רב הונא** אמר **רב**: הסוכר אמת המים מערב יום טוב, ולמחר השכים ומצא בה דגים, מותרין

אמר **רב חסדא**: מדברי רבינו נלמוד: חיה שקננה בפרדס, אינה צריכה זמון - אמר **רב נחמן**: נפל חברין ברברבתא!

איכא דאמרי: אמר **רבה בר רב הונא**: מדברי רבינו נלמוד: חיה שקננה בפרדס, אינה צריכה זמון - אמר **רב נחמן**: נפל בר חברין ברברבתא! - התם לא קא עביד מעשה - הכא קא עביד מעשה

{ולא בעיא זמון?! והתניא: חיה שקננה בפרדס, צריכה לזמן. וצפור דרור, צריך לקשור בכנפיה כדי שלא תתחלף באמה - וזו עדות שהעידו מפי שמעיה ואבטליון?! - תיובתא!

{ומי בעיא זמון?! והתניא: אמר **ר' שמעון בן אלעזר**: מודים בית שמאי ובית הלל על שהזמינן בתוך הקן ומצא לפני הקן, שאסורין - במה דברים אמורים? ביוני שובך, ויוני עליה, וצפרים שקננו בטפיחין ובבירה - אבל אווזים, ותרנגולים, ויוני הרדסיות, וחיה שקננה בפרדס, מותרין, ואין צריכין זמון. וצפור דרור, צריכה לקשר בכנפיה כדי שלא תתחלף באמה. והמקושרים והמנוענין בבורות ובבתים ובשיחין ובמערות, מותרין; ובאילנות אסורין,

מחברת ביצה - ג

שמא יעלה ויתלוש. והמקושרין והמנוענעין בכל מקום, אסורין משום גזל

אמר ר' נחמן: לא קשיא - הא בה, הא באמה! {אמה, בזמון סגי לה?! - צידה מעליותא בעיא?!} אלא אמר רב נחמן בר יצחק: אידי ואידי בדידה, הא בגנה הסמוכה לעיר, הא בגנה שאינה סמוכה!

משנה: בהמה מסוכנת, לא ישחוט אלא אם כן יש שהות ביום לאכול ממנה כזית צלי. ר' עקיבא אומר: אפילו כזית חי מבית טביחתה. שחטה בשדה, לא יביאנה במוט ובמוטה, אבל מביא בידו אברים אברים

גמרא: אמר רמי בר אבא: הפשט ונתוח בעולה, והוא הדין לקצבים. מכאן למדה תורה דרך ארץ, שלא יאכל אדם בשר קודם הפשט ונתוח

מאי קמשמע לך? ^ אילימא לאפוקי מדרב הונא, דאמר רב הונא: בהמה בחייה בחזקת איסור עומדת, עד שיודע לך במה נשחטה - נשחטה, בחזקת היתר עומדת, עד שיודע לך במה נטרפה - והאנן תנן מתניתין כדרב הונא! דתנן: רבי עקיבא אומר: אפילו כזית חי מבית טביחתה - מאי? לאו מבית טביחתה ממש! אלא! ממקום שטובחת אכילתה! {והא תני רבי חייא: מקום טביחתה ממש!}

אלא רמי בר אבא (כה, ב) אורח ארעא קמשמע לך! כדתניא: לא יאכל אדם שום ובצל מראשו, אלא מעליו. ואם אכל, הרי זה רעבתן! כיוצא בו: לא ישתה אדם כוסו בבת אחת, ואם שתה, הרי זה גרגרן!

תנו רבנן: השותה כוסו בבת אחת, הרי זה גרגרן; שנים, דרך ארץ; שלשה, מגסי הרוח

ואמר רמי בר אבא: חצובא מקטע רגליהון דרשיעיא; נטיעה מקטע רגליהון דקצביא ודבועלי נדות; תורמוסא מקטע רגליהון דשנאיהון של ישראל, שנאמר: (שופטים י) "ויוסיפו בני ישראל לעשות הרע בעיני ה' ויעבדו את הבעלים ואת העשתרות ואת אלהי ארם ואת אלהי צידון ואת אלהי מואב ואת אלהי בני עמון ואת אלהי פלשתים ויעזבו את ה' ולא עבדוהו" - ממשמע שנאמר

1 כך לפנינו, אלא בהוספת "לאפוקי", ויש גורסים: "לאפוקי מאי?"

מחברת ביצה - ג

"ויעזבו את ה' " איני יודע שלא עבדוהו?! ומה תלמוד לומר "ולא עבדוהו"? <אמר ר' אלעזר: אמר הקב"ה: אפילו כתורמוס הזה, ששולקין אותו שבע פעמים, ואוכלין אותו בקנוח סעודה, לא עשאוני בני!

תנא משמיה דר' מאיר: מפני מה נתנה תורה לישראל? מפני שהן עזין!

תנא דבי ר' ישמעאל: (דברים לג) "מימינו אש דת למו" - אמר הקב"ה: ראויין הללו שתנתן להם דת אש!

איכא דאמרי: דתיהם של אלו אש, שאלמלא נתנה תורה לישראל, אין כל אומה ולשון יכולין לעמוד בפניהם! - והיינו דאמר ר' שמעון בן לקיש: שלשה עזין הן: ישראל באומות; כלב בחיות; תרנגול בעופות. ויש אומרים: אף עז בבהמה דקה. ויש אומרים: אף צלף באילנות

שחטה בשדה, לא יביאנה במוט ובמוטה, אבל מביא בידו אברים אברים -- תנו רבנן: אין הסומא יוצא במקלו, ולא הרועה בתרמילו, ואין יוצאין בכסא, אחד האיש ואחד האשה - {איני! והא שלח ר' יעקב בר אידי: זקן אחד היה בשכונתינו, והיה יוצא בגלודקי שלו, ובאו ושאלו את ר' יהושע בן לוי, ואמר: אם רבים צריכין לו, מותר. וסמכו רבותינו על דברי אחי שקיא, דאמר: אנא אפיקתיה לרב הונא מהיני לשילי ומשילי להיני. ואמר ר' נחמן בר יצחק: אנא אפיקתיה למר שמואל משמשא לטולא ומטולא לשמשא?! אהתם כדאמר טעמא: אם היו רבים צריכין לו מותר!

אמר ליה רב נחמן לחמא בר אדא שליח ציון: כי סלקת להתם, אקיף וזיל אסולמא דצור, וזיל לגבי דר' יעקב בר אידי, ובעי מיניה: גכסא, מה אתון ביה? אדאזל להתם, נח נפשיה דר' יעקב בר אידי. כי סליק, אשכחיה לרבי זריקא. אמר ליה: גכסא, מה אתון ביה? אמר ליה: הכי אמר ר' אמי: ובלבד שלא יכתף

גמאי "ובלבד שלא יכתף"? אמר רב יוסף בריה דרבא: באלונקי! {איני! והא רב נחמן שרא לה לילתא למיפק אאלונקי! אשאני ילתא, דבעיתא!

אמימר ומר זוטרא, מכתפי להו בשבתא דרגלא, משום ביעתותא. ואמרי לה: משום דוחקא דצבורא

משנה: בכור שנפל לבור - **רבי יהודה** אומר: ירד מומחה ויראה - **(כו,א)** אם יש בו מום, יעלה וישחוט, ואם לאו, לא ישחוט. **רבי שמעון** אומר: כל שאין מומו ניכר מבעוד יום, אין זה מן המוכן **גמרא:** גבמאי קא מפלגי? אי נימא ברואין מומין קמפלגי, דר' יהודה סבר רואין מומין ביום טוב ור' שמעון סבר אין רואין מומין ביום טוב - ולפלגו ברואין מומין דעלמא?! <בכור שנפל לבור אצטריכא ליה! - סלקא דעתך אמינא: משום צער בעלי חיים, לערים ולסקיה כר' יהושע - קמשמע לן! > אי הכי "לא ישחוט", "לא יעלה וישחוט" מבעי ליה?! <לא! צריכא דעבר ואסקיה - סלקא דעתך אמינא לשחטיה - קא משמע לן! > לשחטיה?! הא תם הוא! <לא! צריכא דנפל ביה מומא! > והא מוקצה הוא?! <אלא דנפל ביה מום עובר מערב יום טוב, והשתא הוה ליה מום קבוע - מהו דתימא? > דדעתיה עלויה ונשחטיה - קמשמע לן!

תנו רבנן: בכור תם שנפל לבור - **ר' יהודה הנשיא** אומר: ירד מומחה ויראה - אם יש בו מום, יעלה וישחוט, ואם לאו, לא ישחוט. אמר לו **ר' שמעון בן מנסיא:** ג;הרי אמרו: אין רואין מומין ביום טוב?! - כיצד? נולד בו מום מערב יום טוב, אין מבקרין אותו ביום טוב; נולד בו מום **(כו,ב)** ביום טוב, **ר' שמעון** אומר: אין זה מן המוכן; ושויין שאם נולד הוא ומומו עמו, שזה מן המוכן

דרש **רבה בר רב הונא:** נולד הוא ומומו עמו, מבקרין אותו ביום טוב לכתחלה {אמר ליה **רב נחמן:** אבא תני: אם עבר ובקרו מבוקר - ואת אמרת מבקרין אותו לכתחלה?! > אמר **אביי:** כותיה דרבה בר רב הונא מסתברא! מדקתני תלתא בבי: נולד בו מום מערב יום טוב, אין מבקרין אותו ביום טוב - לכתחלה הוא דלא - הא דיעבד, שפיר דמי; נולד בו מום ביום טוב, **ר' שמעון** אומר: אין זה מן המוכן - דאפילו דיעבד נמי לא; והדר תני: ושויין שאם נולד ומומו עמו, שזה מן המוכן - דאפילו לכתחלה נמי

{והא, כי אתא **רב אושעיא**, אתא ואייתי מתניתא בידיה: בין שנולד בו מום מערב יום טוב, ובין שנולד בו מום ביום טוב, **חכמים** אומרים: אין זה מן המוכן?! - ואלא קשיא הך! > אההיא **אדא בר אוכמי** היא, דמשבש ותני!

אמר **רב נחמן בר יצחק:** מתניתין נמי דייקא, דקתני: **ר' שמעון** אומר: כל שאין מומו ניכר מערב יום טוב, אין זה מן המוכן - מאי "אין מומו ניכר"? אילימא שאין מומו ניכר כלל, פשיטא!

מחברת ביצה - ג

צריכא למימר?! אלא דלא אתחזי לחכס מערב יום טוב, אם מוס קבוע אם מוס עובר - קתני מיהת "אין זה מן המוכן" - שמע מינה!

בעי מיניה הלל מרבא: יש מוקצה לחצי שבת, או אין מוקצה לחצי שבת? #היכי דמי? - אי דאחזי בין השמשות, אחזי! אי דלא אחזי, לא אחזי! לא! צריכא דאחזי, והדר אדחי, והדר אחזי! #מאי? אומר ליה: יש מוקצה!

{איתיביה: ושון שאם נולד ומומו עמו, שזה מן המוכן - ואמאי?! נימא: האי בכור, מעיקרא הוה חזי אגב אמיה; אתיליד ליה, אדחי ליה; אחזייה לחכס, אשתרי ליה?! אומר אביי, ואיתימא: רב ספרא: כגון דיתבי דיני התם!

איכא דאמרי: אומר ליה: אין מוקצה לחצי שבת

^ לימא מסייע ליה: ושון שאם נולד ומומו עמו, שזה מן המוכן - והא בכור, מעיקרא הוה חזי אגב אמיה; אתיליד ליה, אדחי ליה; אחזייה לחכס, אשתרי ליה! אומר אביי, ואיתימא רב ספרא: כגון דיתבי דיני התם!

{תא שמע: היה אוכל בענבים, והותיר, והעלן לגג לעשות מהן צמוקין; בתאנים, והותיר, והעלן לגג לעשות מהן גרוגרות - לא יאכל מהן עד שיזמין מבעוד יום. וכן אתה מוצא באפרסקין ובחבושין ובשאר כל מיני פירות ~היכי דמי? ^ אי דחזו, למה ליה הזמנה?! ^ אי דלא חזו, כי אזמין להו, מאי הוי?! ^ וכי תימא דלא ידע אי חזו אי לא חזו - והאמר רב כהנא: מוקצה שיבש ואין הבעלים מכירין בו, מותר?! - אלא לאו דחזו ואדחו והדר אחזו! ואי אמרת אין מוקצה, למה להו הזמנה?! אלא מאי? יש מוקצה?! כי אזמין להו, מאי הוי?! לא! צריכא דאחזו ולא אחזו, דאיכא אינשי דאכלי, ואיכא אינשי דלא אכלי - אזמין, גלי דעתיה - לא אזמין, לא גלי דעתיה!

{אמר רבי זירא: תא שמע מפולין ועדשים! דהא פולין ועדשים מעיקרא חזו לכוס - שדינהו בקדרה, אדחו להו - (כזא) גמר בשוליהו, חזו להו! אומר ליה אביי: ולטעמיך, תקשי לך קדרות דעלמא! דהא סתם קדרות דעלמא בין השמשות רותחות הן, ולאורתא אכלינן מינייהו! אלא גמרו בידי אדם, לא קא מבעיא לן - כי קא מבעיא לן, גמרו בידי שמים!

ר' יהודה נשיאה הוה ליה ההוא בוכרא. שדריה לקמיה דר' **אמי**. סבר דלא למחזייה. אמר ליה **רבי זריקא**, ואיתימא: **רבי ירמיה**: ר' יהודה ורבי שמעון, הלכה כרבי יהודה!

הדר שדריה לקמיה ד**רבי יצחק נפחא**. סבר דלא למחזייה. אמר ליה ר' **ירמיה**, ואיתימא: ר' **זריקא**: ר' יהודה ור' שמעון, הלכה כר' יהודה!

אמר ליה **רבי אבא**: גמאי טעמא לא שבקתינהו לרבנן למעבד עובדא כר' שמעון?! אמר ליה: ואת, מה בידך? אמר ליה: הכי אמר ר' **זירא**: הלכה כר' שמעון!

אמר מאן דהוא: אזכי ואסק להתם, ואגמרה לשמעתא מפומיה דמרה! כי סליק להתם, אשכחיה לר' זירא. אמר ליה: גמאר מר הלכה כרבי שמעון? אמר ליה: לא! אנא מסתברא אמרי! מדקתני במתניתין "ר' שמעון אומר כל שאין מומו ניכר מבעוד יום, אין זה מן המוכן", וקתני לה בברייתא בלשון חכמים, שמע מינה: מסתברא כוותיה!

גמאי הוי עלה? אמר **רב יוסף**: תא שמע: דתליא באשלי רברבי, דאמר **רבי שמעון בן פיזי** אמר ר' **יהושע בן לוי** אמר ר' **יוסי בן שאול** אמר **רבי** משום קהלא קדישא דבירושלים: ר' שמעון וחבריו אמרו הלכה כרבי מאיר {אמרו"?! והא אינהו קשישי מניה טובא! |אאלא בשיטת ר' מאיר אמרוה, דתנן: השוחט את הבכור, ואחר כך הראה את מומו, ר' יהודה מתיר ורבי מאיר אומר: הואיל ונשחט שלא על פי מומחה, אסור - אלמא קסבר ר' מאיר: ראיית בכור לאו כראיית טרפה - ראיית בכור מחיים - ראיית טרפה לאחר שחיטה - ומינה: ראיית טרפה, אפילו ביום טוב; ראיית בכור, מערב יום טוב

{אמר ליה **אביי**: אטו התם ברואין מומין פליגי?! בקנסא פליגי! דאמר **רבה בר בר חנה** אמר ר' **יוחנן**: בדוקין שבעין כולי עלמא לא פליגי דאסור, משום דמשתנין. כי פליגי במומין שבגוף. רבי מאיר סבר גזרינן מומין שבגוף אטו מומין שבעין, ורבי יהודה סבר לא גזרינן. אמר **רב נחמן בר יצחק**: מתניתין נמי דיקא, דקתני: **רבי מאיר** אומר: הואיל ונשחט שלא על פי מומחה, אסור - שמע מינה: קנסא הוא דקא קניס - שמע מינה!

אמי ורדינאה, חזי בוכרא דבי נשיאה הוה. ביומא טבא לא הוה

חזי. אתו ואמרו ליה **לרבי אמי**. אמר להו: שפיר קא עביד דלא חזי! {איני! והא רבי אמי גופיה חזי! ארבי אמי, כי חזי, מאתמול הוה חזי, **(כז,ב)** וביום טוב שיולי קא משייל היכי הוה עובדא! כי הא דההוא גברא דאייתי בוכרא לקמיה **דרבא** אפניא דמעלי יומא טבא. הוה יתיב רבא וקא חייף רישיה. דלי עיניה וחזייה למומיה. אמר ליה: זיל האידנא, ותא למחר. כי אתא למחר, אמר: היכי הוה עובדא? אמר ליה: הוה שדיין שערי בהך גיסא דהוצא, והוה איהו באידך גיסא. בהדי דבעי למיכל, עייל רישיה ופרטיה הוצא לשפותיה. אמר ליה: דלמא את גרמת ליה? אמר ליה: לא!

ומנא תימרא דגרמא אסור? דתניא: (ויקרא כב) "מום לא יהיה בו" - אין לי אלא שלא יהיה בו מום - מניין שלא יגרום לו על ידי דבר אחר, שלא יביא בצק או דבלה ויניח לו על גבי האזן כדי שיבא הכלב ויטלנו? תלמוד לומר: (ויקרא כב) "כל מום" - אמר "מום" ואמר "כל מום"

משנה: בהמה שמתה, לא יזינה ממקומה. ומעשה ושאלו את **רבי טרפון** עליה ועל החלה שנטמאת, ונכנס לבית המדרש ושאל, ואמרו לו: לא יזיזם ממקומם

גמרא: ^ לימא תנן סתמא דלא כר' שמעון! דתניא³: **רבי שמעון** אומר: מחתכין את הדלועין לפני הבהמה, ואת הנבלה לפני הכלבים. **ר' יהודה** אומר: אם לא היתה נבלה מערב שבת, אסורה אפילו תימא ר' שמעון, מודה ר' שמעון בבעלי חיים שמתו, שאסורין!

{הניחא **למר בר אמימר** משמיה **דרבא**, דאמר: מודה היה רבי שמעון בבעלי חיים שמתו שאסורין - שפיר! אלא **למר בריה דרב יוסף** משמיה **דרבא**, דאמר: חלוק היה רבי שמעון אפילו בבעלי חיים שמתו שמותרים, מאי איכא למימר?! <תרגומה **זעירי** בבהמת קדשים! דיקא נמי, דקתני "עליה ועל החלה שנטמאת" - מה חלה, דקדישא - אף בהמה, דקדישא!

{אלא טעמא דקדישא - הא דחולין, שריא - הניחא **למר בריה דרב יוסף** משמיה **דרבא**, דאמר: חלוק היה ר' שמעון אף בבעלי חיים שמתו שמותרין - שפיר! אלא **למר בר אמימר** משמיה **דרבא**, דאמר: מודה היה רבי שמעון בבעלי חיים שמתו שאסורין, מאי איכא למימר?! אהכא במאי עסקינן? במסוכנת, ודברי הכל!

3 לפננו "תנן", אבל במשנה מובא סתם ורק בברייתא מוזכר ר' שמעון

משנה: אין נמנין על הבהמה לכתחלה ביום טוב, אבל נמנין עליה מערב יום טוב, ושוחטין ומחלקין ביניהם

גמרא: גמאי "אין נמנין"? אמר **רב יהודה** אמר **שמואל:** אין פוסקין דמים לכתחלה על הבהמה ביום טוב! גהיכי עביד? אמר **רב:** מביא שתי בהמות ומעמידן זו אצל זו, ואומר: "זו כזו"! תניא נמי הכי: לא יאמר אדם לחברו "הריני עמד בסלע", "הריני עמד בשתים", אבל אומר לו "הריני עמד למחצה ולשליש ולרביע"

(כח,א) משנה: ר' יהודה אומר: שוקל אדם בשר כנגד הכלי או כנגד הקופיץ. **וחכמים** אומרים: אין משגיחין בכף מאזנים כל עיקר

גמרא: מאי "כל עיקר"? אמר **רב יהודה** אמר **שמואל:** אפילו לשמרו מן העכברים. אמר **רב אידי בר אבין:** והוא דתליא בתריטא

ואמר **רב יהודה** אמר **שמואל:** טבח אומן אסור לשקול בשר ביד
ואמר **רב יהודה** אמר **שמואל:** טבח אומן אסור לשקול בשר במים
ואמר **רב חייה בר אשי:** אסור לעשות בית יד בבשר. אמר **רבינא:**
ובידא שרי

אמר **רב הונא:** מותר לעשות סימן בבשר, כי הא **דרבה בר רב הונא** מחתך לה אתלת קרנתא

ר' חייא ור' שמעון ברבי שוקלין מנה כנגד מנה ביום טוב -
גכמאן? לא כרבי יהודה ולא כרבנן! אי כר' יהודה, האמר: שוקל
אדם בשר כנגד הכלי או כנגד הקופיץ - כנגד הכלי אין - כנגד
מידי אחרינא, לא! אי כרבנן, הא אמרי: אין משגיחין בכף מאזנים
כל עיקר! **איינהו דעבוד כר' יהושע**, דתניא: **ר' יהושע** אומר:
שוקלין מנה כנגד מנה ביום טוב!

אמר **רב יוסף:** הלכה כר' יהושע, הואיל ותנן בבכורות כותיה!
דתנן: פסולי המוקדשין, הנאתן להקדש, ושוקלין מנה כנגד מנה
בבכור

אמר ליה **אביי:** ודלמא לא היא - עד כאן, לא קאמר ר' יהושע
הכא אלא דליכא בזיון קדשים - אבל התם, דאיכא בזיון קדשים,
לא! אי נמי, עד כאן לא קאמרי רבנן התם אלא משום דלא מחזי
כעובדין דחול - אבל הכא, דמחזי כעובדין דחול, לא!

{למימרא דקפדי אהדדי?! והא הנהו שב בניתא דאתו לבי רבי,
ואשתכח חמש מנייהו בי ר' חייא, ולא קפיד ר' שמעון ברבי?}

מחברת ביצה - ג

<אמר **רב פפא**: שדי גברא בינייהו - אי רבי חייא ורבי ישמעאל ברבי יוסי, אי ר' שמעון ברבי ובר קפרא!

משנה: אין משחיזין את הסכין ביום טוב, אבל משיאה על גבי חברתה

גמרא: אמר **רב הונא**: לא שנו אלא במשחזת של אבן, אבל במשחזת של עץ, מותר. אמר **רב יהודה** אמר **שמואל**: הא דאמרת של אבן אסור, לא אמרן אלא לחדדה - אבל להעביר שמנוניתה, מותר #מכלל דבשל עץ, אפילו לחדדה נמי מותר #

איכא דמתני לה אסיפא: בשל עץ מותר - אמר **רב יהודה** אמר **שמואל**: הא דאמרת בשל עץ מותר, לא אמרן אלא להעביר שמנוניתה - אבל לחדדה, אסור #מכלל דבשל אבן, אפילו להעביר שמנוניתה אסור #

איכא דמתני לה אמתניתין: אין משחיזין את הסכין ביום טוב - אמר **רב יהודה** אמר **שמואל**: לא שנו אלא לחדדה, אבל להעביר שמנוניתה, מותר #מכלל דעל גבי חברתה, אפילו לחדדה נמי מותר #

ואיכא דמתני לה אסיפא: אבל משיאה על גבי חברתה - אמר **רב יהודה** אמר **שמואל**: לא שנו אלא להעביר שמנוניתה, אבל לחדדה, אסור #מכלל דבמשחזת, אפילו להעביר שמנוניתה אסור #

מאן תנא דבמשחזת אסור? אמר **רב חסדא**: דלא כר' יהודה! דתניא: אין בין יום טוב לשבת אלא אוכל נפש בלבד. ר' יהודה מתיר אף מכשירי אוכל נפש

אמר ליה **רבא לרב חסדא**: דרשינן משמך: הלכה כרבי יהודה? אמר ליה: יהא רעוא דכל כי הני מילי מעלייתא תדרשון משמאי!

אמר **רב נחמיה בריה דרב יוסף** הוה קאימנא קמיה **דרבא**, והוה קא (**כחב**) מעבר לסכינא אפומא דדקולא. ואמרי ליה: לחדדה קא עביד מר, או להעביר שמנוניתה? ואמר לי: להעביר שמנוניתה! וחזיתי לדעתיה דלחדדה קא עביד, וקסבר: הלכה ואין מורין כן

ואמר **אביי**: הוה קאימנא קמיה דמר, והוה קא מעבר סכינא אשפתא דרחיא. ואמרי ליה: לחדדה קא בעי מר או להעביר שמנוניתה? ואמר לי: להעביר שמנוניתה! וחזיתי לדעתיה דלחדדה קא עביד, וקסבר: הלכה ואין מורין כן

גאיבעיא להו: מהו להראות סכין לחכם ביום טוב? **רב מרי בריה דרב ביזנא שרי, ורבנן אסרי, ורב יוסף** אמר: תלמיד חכם רואה לעצמו ומשאילה לאחרים

ואמר **רב יוסף**: סכין שעמדה, מותר לחדדה ביום טוב. והני מילי הוא דפסקא אגב דוחקא

דרש **רב חסדא**, ואיתימא **רב יוסף**: אחד סכין שנפגמה, ואחד שפוד שנרצם, ואחד גריפת תנור וכירים ביום טוב - באנו למחלוקת ר' יהודה ורבנן. דתניא: אין בין יום טוב לשבת אלא אוכל נפש בלבד. ר' יהודה מתיר אף מכשירי אוכל נפש - גמאי טעמא דתנא קמא? אמר קרא: (שמות יב) "הוא לבדו יעשה לכם" - הוא, ולא מכשיריו! ור' יהודה: אמר קרא: "לכם" - לכם, לכל צרכיכם! ונתנא קמא, הא כתיב "לכם"? אמר לך: ההוא: לכם, ולא לנכרים! וואידך נמי, הא כתיב "הוא"? אמר לך: כתיב "הוא" וכתיב "לכם", ולא קשיא - כאן במכשירין שאפשר לעשותן מערב יום טוב, כאן במכשירין שאי אפשר לעשותן מערב יום טוב!

אמר **רב יהודה** אמר **שמואל**: שפוד שנרצף, אסור לתקנו ביום טוב {פשיטא! אלא! צריכא, דאף על גב דמפשיט בידיה!

ואמר **רב יהודה** אמר **שמואל**: שפוד שצלו בו בשר, אסור לטלטלו ביום טוב. **רב אדא בר אהבה** אמר **רב מלכיו**: שומטו ומניחו בקרן זוית. אמר **רב חייא בר אשי** אמר **רב הונא**: והוא שיש עליו כזית בשר. **רבינא** אמר: אף על פי שאין עליו בשר, מותר לטלטלו, מידי דהוה אקוץ ברשות הרבים

אמר **רב חיננא בריה דרב איקא**: שפוד, שפחות, וגומות - רב מלכיו; בלורית, אפר מקלה, וגבינה - רב מלכיא. **רב פפא** אמר: מתניתין ומתניתא, רב מלכיא; שמעתתא, רב מלכיו. וסימניך: "מתניתין מלכתא" #גמאי בינייהו? איכא בינייהו שפחות!#

משנה: לא יאמר אדם לטבח: "שקול לי בדינר בשר", אבל שוחט ומחלק ביניהם

גמרא: גהיכי עביד? ככי הא (כטא) דבסורא אמרי "תרטא ופלגו תרטא", בנרש אמרי "חלקא ופלגו חלקא", בפומבדיתא אמרי "אוזיא ופלגו אוזיא", בנהר פקוד ובמתא מחסיא אמרי "רבעא

ופלגו רבעא"

משנה: אומר אדם לחברו "מלא לי כלי זה", אבל לא במדה. ר' יהודה אומר: אם היה כלי של מדה, לא ימלאנו. מעשה באבא שאול בן בטנית, שהיה ממלא מדותיו מערב יום טוב, ונותן ללקוחות ביום טוב. אבא שאול אומר: אף במועד עושה כן, מפני ברורי המדות. וחכמים אומרים: אף בחול עושה כן, מפני מצוי המדות

גמרא: גמאי "אבל לא במדה"? אמר רב יהודה אמר שמואל: אבל לא בכלי המיוחד למדה - אבל כלי העומד למדה, ימלאנו. ואתא ר' יהודה למימר אפילו כלי העומד למדה, לא ימלאנו

אלמא גבי שמחת יום טוב, ר' יהודה לחומרא ורבנן לקולא! - {והא אפכא שמעינן להו! דתנן: רבי יהודה אומר: שוקל אדם בשר כנגד הכלי וכנגד הקופיץ, וחכמים אומרים: אין משגיחין בכף מאזנים כל עיקר - אלמא ר' יהודה לקולא ורבנן לחומרא! - קשיא דר' יהודה אדר' יהודה! קשיא דרבנן אדרבנן! כדר' יהודה אדר' יהודה לא קשיא - התם בשאינו עומד למדה, הכא בעומד למדה; דרבנן אדרבנן נמי לא קשיא - התם קא עביד כדעבדין בחול, הכא לא קא עביד כדעבדין בחול!

<<רבא אמר: מאי "אבל לא במדה"? שלא יזכור לו שם מדה - אבל כלי המיוחד למדה, ימלאנו! ואתא ר' יהודה למימר: כלי המיוחד למדה, לא ימלאנו

אלמא גבי שמחת יום טוב רבי יהודה לחומרא ורבנן לקולא! - {והא אפכא שמעינן להו! דתנן: רבי יהודה אומר: שוקל אדם בשר כנגד הכלי וכנגד הקופיץ, וחכמים אומרים: אין משגיחין בכף מאזנים כל עיקר - אלמא ר' יהודה לקולא ורבנן לחומרא! קשיא דר' יהודה אדר' יהודה, קשיא דרבנן אדרבנן! כדר' יהודה אדר' יהודה לא קשיא - התם בשאינו מיוחד למדה, הכא מיוחד למדה; דרבנן אדרבנן נמי לא קשיא - התם קא עביד כדעבדין בחול, הכא לא קעביד כדעבדין בחול, דעבדי אינשי דמקרבי חמרא במנא דכילא ושתו

מעשה באבא שאול בן בטנית, שהיה ממלא מדותיו מערב יום טוב, ונותן ללקוחות ביום טוב. אבא שאול אומר: אף במועד עושה כן, מפני ברורי המדות. וחכמים אומרים: אף בחול עושה כן,

מחברת ביצה - ג

מפני מצוי המדות -- תנא: אף במועד עושה כן, מפני בטול בית המדרש

תנו רבנן: הוא כנס שלש מאות גרבי יין מברורי המדות, וחבריו כנסו שלש מאות גרבי שמן ממצוי המדות, והביאום לפני הגזברים לירושלים. אמרו להם: אי אתם זקוקים לכך! אמרו להם: אף אנו אין רצוננו בכך. אמרו להם: הואיל והחמרתם על עצמכם, עשו מהם צרכי רבים! דתניא: גזל ואינו יודע למי גזל, יעשה בהם צרכי רבים; מאי ניהו? אמר **רב חסדא**: בורות שיחין ומערות

אדבריה **רב חסדא לרבנא עוקבא** ודרש: לא ימדוד אדם שעורים ויתן לפני בהמתו ביום טוב, אבל קודר הוא קב או קבים ונותן לפני בהמתו, ואינו חושש. והנחתום מודד תבלין ונותן לתוך קדרתו כדי שלא יקדיח תבשילו

אמר **רב ירמיה בר אבא** אמר **רב**: מודדת אשה קמח ביום טוב ונותנת לתוך עיסתה כדי שתטול חלה בעין יפה. ו**שמואל** אמר: אסור {והא תנא **דבי שמואל**: מותר?!} אמר **אביי**: השתא דאמר שמואל אסור, ותנא **דבי שמואל** מותר, (**כטב**) שמואל הלכה למעשה אתא לאשמועינן!

תנו רבנן: אין שונין קמח ביום טוב. משום **רבי פפייס ור' יהודה בן בתירא** אמרו: שונין. ושויין שאם נפל לתוכן צרור או קיסס, ששונין תני תנא קמיה **דרבינא**: אין שונין קמח ביום טוב, אבל נפל צרור או קיסס, בורר בידו. אמר ליה: כל שכן דאסור, דהוה ליה כבורר!

דרש **רבא בר רב הונא זוטי** אפתחא דנהרדעא: שונין קמח ביום טוב. אמר להו **רב נחמן**: פוקו ואמרו ליה לאבא: שקילא טיבותך ושדי אחזרי! פוק חזי כמה מהולתא הדרן בנהרדעא!

דביתהו דרב יוסף נהלא קמחא אגבא דמהולתא. אמר לה: חזי דאנא רפתא מעליתא בעינא! דביתהו דרב אשי נהלא קמחא אגבא דפתורא. אמר רב אשי: הא דידן ברתיא דרמי בר חמא, ורמי בר חמא מרא דעובדא הוה, ואי לאו דחזיא מבי נשא, לא הוה עבדא

משנה: הולך אדם אצל חנוני הרגיל אצלו ואומר לו: "תן לי ביצים ואגוזים במנין!", שכן דרך בעל הבית להיות מונה בתוך ביתו

מחברת ביצה - ג

גמרא: תנו רבנן: הולך אדם אצל רועה הרגיל אצלו, ואומר לו: "תן לי גדי אחד או טלה אחד!"; אצל טבח הרגיל אצלו ואומר לו: "תן לי כף אחת או ירך אחת!"; אצל פטם הרגיל אצלו ואומר לו: "תן לי תור אחד או גוזל אחד!"; אצל נחתום הרגיל אצלו ואומר לו: "תן לי ככר אחד או גלוסקא אחת!"; ואצל חנוני הרגיל אצלו, ואומר לו: "תן לי עשרים ביצים, או חמשים אגוזים, עשרה אפרסקין, וחמשה רמונים, ואתרוג אחד!", ובלבד שלא יזכיר לו סכום מדה. **ר' שמעון בן אלעזר** אומר: ובלבד שלא יזכיר לו סכום מקח